

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

שמיני תשע"ז

מידת הוותרנות (חלק ג')

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בדברינו לפרשות **ויקרא וצו**, התחלנו להסביר מדוע יונדב בנו של שמעה, אחי דוד, היה מוכן להשתתף, לייעץ ולסייע, ואולי אפילו לדחוף את יורש העצר של דוד, בכור הבכורות - אמנון בן אחינועם היזרעאלית, לעשות מעשה נורא ואיום לאנוס את אחותו. הוכחנו כי שמעה ושני אחיו הגדולים, לא היו מוכנים לוותר על המלכות לדוד הצעיר. הם ראו עצמם כראויים יותר למלכות וגם ישי אביהם סבר כך. נמשיך גם השבוע לדון במעשיו של יונדב בן שמעה ונשווה אותו גם ליונדב בן רכב. בדברינו לפרשת צו ניסינו לטעון כי יונדב בן שמעה טען שגם לבני משפחת שמעה, זכות כמו של דוד. דוד הרג את גוליית ובן משפחת שמעה הרג את אחיו של גוליית. השבוע נציע כי מי שהרג את איש מדון-איש מידה, בן הרפה היה יונדב בן שמעה בעצמו. נעיין בפסוקים העוסקים בהריגת בני הרפה.

"וַיִּשְׁפֵי בְּנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה וּמִשְׁקַל קִינוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקַל נְחֹשֶׁת וְהוּא חֲגוּר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד... וַיְהִי אַחֲרָיִךְ כֵּן וַתְּהִי עוֹד מְלַחֲמָה בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתִּים אֲזַי הִכָּה סִבְכֵי הַחֲשָׁתִי אֶת סָף אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה: וַתְּהִי עוֹד מְלַחֲמָה בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתִּים וַיִּפֶּן אֶלְחָנָן בֶּן יִעֲרִי אֲרָגִים בֵּית הַלְחָמִי אֶת גְּלִית הַגִּתִּי וַעֲזָן חֲנִיתוֹ כְּמִנּוֹר אֲרָגִים: וַתְּהִי עוֹד מְלַחֲמָה בְּנֵת וַיְהִי אִישׁ מְדוֹן וְאֶצְבָּעַת יָדָיו וְאֶצְבָּעַת רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע מִסָּפֵר וְגַם הוּא יָלַד לְהָרְפָה: וַיְחַרְף אֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּכְהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן (שְׁמַעִי כְּתִיב) שְׁמַעְיָה אַחִי דָּוִד: אֶת אֶרְבַּעַת אֱלֹהֵי יְלָדוֹ לְהָרְפָה בְּנֵת וַיִּפְּלוּ בְּיַד דָּוִד וַיְכַיֵּד עֲבָדָיו" (שמואל ב פרק כ"א (טז-כב), עיינו גם דבי"א פרק כ ד-ח).

דוד, שהרג את גוליית, מופיע כאן בשמו השני אֶלְחָנָן. חז"ל דרשו את שמו על שם זה, שעקרונית דוד היה אמור להיות נפל, ללא שנות חיים. כל שבעים שנותיו ניתנו לו בחנינה, כשקיבל במתנה, ברשותו של הקב"ה, מאדם הראשון. וז"ל המדרש: "זה ספר תולדות אדם [בראשית ה', א] העביר לפניו כל הדורות. הראהו דוד חיים חקוקין לו ג' שעות אמר לפניו רבש"ע לא תהא תקנה לזה אמר כך עלתה במחשבה לפני א"ל כמה שני חיי א"ל אלף שנים א"ל הן א"ל ע' שנים משנותי יהיו למזל זה" (ילקוט שמעוני תורה פרשת בראשית [המתחיל ברמו א]).

נציע כי גם יונתן הוא שמו השני של יונדב. שני השמות הללו הם בעצם שם אחד: יו נתן = יו נדב = יהו נדב. אם כך, הכתוב מפרש כי אחיו של גוליית נהרג בידי אחיינו של דוד יונתן, הוא יונדב בן שמעה "וַתְּהִי עוֹד מְלַחֲמָה בְּנֵת וַיְהִי אִישׁ מְדוֹן וְאֶצְבָּעַת יָדָיו וְאֶצְבָּעַת רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע מִסָּפֵר וְגַם הוּא יָלַד לְהָרְפָה: וַיְחַרְף אֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּכְהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן (שְׁמַעִי כְּתִיב) שְׁמַעְיָה אַחִי דָּוִד". עצתו של יונדב לאמנון הייתה אמורה לשמש, כלי בידיו של יונדב, להדיח את דוד ובניו מכס המלכות. כל זה מתוך תקוה כי הוא יומלך במקומם, כנכדו של ישי ובנו של שמעה בנו המועדף של ישי.

יונדב הוא גם שמו של יועצו של יהוא, מלך ישראל, שהשמיד את עבודת הבעל, כמופיע בספר מלכים ב: "וַיִּגְלַף מִשֵׁם וַיִּמְצָא אֶת יְהוֹנָדָב בֶּן רִכְבִּי לְקִרְיָתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲיִשׁ אֶת לְבָבְךָ יִשְׂרָאֵל לְבָבִי עִם לְבָבְךָ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וַיֵּשׁ תִּנְהַ אֶת דָּוִד וַיִּתֵּן דָּוִד וַיַּעֲלֵהוּ אֵלָיו אֶל הַמִּזְבֵּחַ" (פרק י"ט).

שיטתו הרוחנית של יונדב מופיעה בספר ירמיהו: "וַיֹּאמְרוּ לֹא נִשְׁתָּה יֵינְךָ כִּי יוֹנָדָב בֶּן רִכְבִּי אֲבִינוּ צָוָה עָלֵינוּ לֵאמֹר לֹא תִשְׁתּוּ יַיִן אֲתֶם וּבְנֵיכֶם עַד עוֹלָם: וּבֵית לֹא תִבְנוּ וְזָרַע לֹא תִזְרְעוּ וְכָרֶם לֹא תִטְעוּ וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם כִּי בְּאֵהָלִים תִּשְׁבּוּ כֹּל יְמֵיכֶם לְמַעַן תַּחֲיוּ יָמִים רַבִּים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲתֶם גָּרִים שָׁם: וְנִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוֹנָדָב בֶּן רִכְבִּי אֲבִינוּ לְכֹל אֲשֶׁר צָוָנוּ לְבַלְתִּי שְׁתוֹת יַיִן כֹּל יְמֵינוּ אֲנַחְנוּ נִשְׁיִנוּ בְּנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ: וּלְבַלְתִּי בְּנוֹת פְּתִים לְשִׁבְתָּנוּ וְכָרֶם וְזָרַע לֹא יִהְיֶה לָנוּ: וְנִשְׁבַּע בְּאֵהָלִים וְנִשְׁמַע וְנַעֲשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צָוָנוּ יוֹנָדָב אֲבִינוּ" (פרק ל"ה ו-ו).

לכן הם זכו לברכה הבאה: "וּלְבֵית הַרְקָבִים אָמַר יְרֵמְיָהוּ כֹּה אָמַר יְקֹקֵץ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם עַל מִצְוֹת יְהוֹנָדָב אֲבִיכֶם וַתִּשְׁמְרוּ אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וַתַּעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צָוָה אֲתָכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר יְקֹקֵץ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְרַת אִישׁ לְיוֹנָדָב בֶּן רִכְבִּי עַמְדָּה לְפָנָי כָּל הַיָּמִים" (שם יח-ט).

שיטה זו מנוגדת לעצתו של יונדב בן שמעה, שלימד את אמנון כיצד לשים את הצרכים הגשמיים והתאוות בראש סדר העדיפויות. יונתן-יונדב שרצה ללכת בגדולות, לקבל את השלטון בכל מחיר נעלם מעל במת ההיסטוריה. אמנון שמע בקולו ולא בחל בשום דרך לקבל את המלכות, נכרת ונעלם. דוד הקטן – העניו, ששמר תמיד על הכלל כי מלכות היא זכות קדימה שמקבלים ולא לוקחים, זכה למלכות לו ולבניו עד עולם.

הבה נתפלל כי מנהיגי ישראל יהיו תמיד מתלמידיו של דוד מלך ישראל שהרג את גוליית הענק והקפיד תמיד על מידת הענוה והוותרנות.

לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלבי"ע ח' באייר תשע"ו
לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י' באייר תשע"א	לע"נ יחזקאל צדיק ז"ל נלבי"ע י"א באייר תשע"ו	לע"נ י"א באייר תשע"ג לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב יוני לביא, מנהל מוקד "חברים מקשיבים" לנוער [טל: 1599-5000-54 בכל ערב, ובאתר: makshivim.org.il]
ופעיל ב'לב אבות' - קו יעוץ להורי מתבגרים [טל': 02-9973232 ובאינטרנט levavot.org.il]

שש תחנות ממצרים לירושלים

כאשר כמה אנשים מצטופפים במקום אחד מיד עולה השאלה – מה הקשר ביניהם? האם סתם במקרה הזדמנו לאותו המקום או שמא יש דבר מה המחבר ביניהם? כאשר לא מדובר באנשים אלא במועדים מתגברת הסברה שיש סיבה לסמיכות ההדוקה ביניהם, ויש חוט חורז שמוטל עלינו לגלותו. חמישים הימים שבין פסח לשבועות הם הצפופים ביותר בשנה, ומכילים בתוכם שישה ימים מיוחדים! חלקם עתיקים – פסח שבועות, וחלקם התחדשו בדור האחרון: ימי הזכרון לשואה ולחללי מערכות ישראל, יום העצמאות ויום ירושלים.

האם מקרה הוא שכל הימים האלו התנקזו לתקופת זמן כה קצרה? האם יש זיקה כלשהי ביניהם או שמא כל אחד כבודו ניצב לעצמו ללא קשר לאחרים?

המסע אל הר סיני

שני הימים שכבר במבט ראשון ניכר הקשר ביניהם הם פסח ושבועות, שני חגים המחוברים ביניהם בשלשלת של ספירת העומר. אם נשאל כל ילד בן מתי חל חג מתן תורה הוא יאמר: ו' בסיון. אך מי שיחפש את התאריך הזה בתורה יגלה שהוא כלל אינו קיים! החג היחיד בתורה שלא מופיע לו תאריך קבוע של יום וחודש הוא חג השבועות. מתי הוא חל? פשוט סופרים שבעה שבועות עד לחמישים יום לאחר הפסח. מה משמעות הדבר? ובכלל, מה היחס בין שני הימים הגדולים הני"ל? פסח הוא היום שבו יצאנו לחירות ובעצם נולדנו כעם חופשי. ללא ספק זהו רגע מהפכני בקנה מידה היסטורי, אך לצד זה חשוב לזכור שזהו עדיין רק השלב הבסיסי, הכלי שלתוכו צריך ליצוק גם תוכן. כאן מופיע חג השבועות, יום מתן תורה, בו העם שיצא ממצרים קיבל את הרוח והדרך - התורה שתנחה אותו בחיים. העלמתו של התאריך באה לומר שגם אם השלב הראשון נעשה בדחיפה משמים, השלב השני תלוי בעיקר בנו, וכדי שהוא יקרה לא מספיק לשבת בחיבוק ידיים ולהמתין לתאריך מסוים וזה פשוט יקרה. יש לצאת למסע של תיקון עצמי והיטהרות במשך חמישים יום. לכל יום יש את העבודה הרוחנית שלו ומי שיפספס אפילו יום אחד יתקשה להמשיך אחר-כך בספירה אל היעד...

שתי קומות

אותו יחס שקיים בין פסח לשבועות קיים גם בין שני החגים שהתחדשו בדור האחרון: יום העצמאות ויום ירושלים. בה' באייר תש"ח נולד עם ישראל כעם ריבוני בארצו. זהו רגע היסטורי ופרק חדש בחייו של העם שיכול לעמוד סוף סוף ברשות עצמו אחרי אלפיים שנות גלות נוראה. אך גם האירוע הגדול הזה אינו אקורד הסיום של סיפור חייו. הוא רק התשתית להופעת הקומה השנייה, המהותית יותר - יום ירושלים, העיר שחבורה לה יחדיו ומייצגת את הייעוד הרוחני שלנו ואת בית המקדש. גם כאן צריך עמל ויזע וסבלנות רבה כדי לטפס אל השלב השני ולא לעצור בדרך. איפה אנחנו נמצאים כרגע? מסתבר שבשתי המערכות שתיארנו עם ישראל נמצא איפשהו בדרך, על הרצף שבין הנקודה הראשונה – עצם הקיום הפיזי, לבין הנקודה השנייה – המהות והתוכן הרוחני. רק לשם המחשה - מעטות המשפחות בישראל שלא חוגגות את ליל הסדר בדרך כלשהי, אך הרבה פחות דואגים לציין את חג השבועות. המוני בית ישראל מבטאים את שמחתם על מה שאירע ביום העצמאות, אך מעטים יותר דואגים להפוך גם את יום ירושלים לחג ובערים רבות הוא נראה כיום רגיל לגמרי. התורה כבר לפני אלפי שנים סימנה לנו את היעד: "ואולך אתכם קוממיות" (ויקרא כו, ג), וחז"ל פירשו: כ'שתי קוממות'. אל הראשונה זכינו בעיקר בדחיפה משמים, אך אל השנייה, שתלויה בעיקר בנו, אנחנו עדיין מטפסים. האם אין חשש להיתקע בדרך? בוודאי שיש סכנה כזו, והיא נכונה הן במישור הפרטי והן במישור הכללי. כל תינוק שנולד זכה ליום העצמאות או 'פסח' משל עצמו. אך העובדה שהוא חי ונושם רק מורה שהוא קיים. האם יזכה גם להיות ל'אדם' במלוא המובן? האם יזכה להגיע גם ליום ירושלים וליום קבלת התורה? של חייו? זו כבר שאלה שאת התשובה עליה הוא יצטרך לתת באופן בו יבחר לחיות את חייו. וכך גם לגבי עם ישראל בכללו. האם יחיה במדינה שתהווה 'מקלט בטוח' מרעות הגלות וזיילה בגיוגלי היס תיכוני, או שיצליח לטפס גבוה יותר ולהקים ממלכת כוהנים וגוי קדוש שתהיה אור לגויים? השאלה הזו עדיין ממתינה שניתן לה תשובה.

האלטרנטיבה והמחיר

עבור כל מי שנולד ב-69 השנים האחרונות המצב בו אנו תחת שלטון יהודי ריבוני וצבא משלנו הם דבר המובן מאליו. איננו מכירים מציאות אחרת. אך לצד יום העצמאות ניצבים גם שני ימי זיכרון העוזרים לנו להבין שזו אינה האפשרות היחידה. יום הזכרון לשואה ולגבורה מציין את האלטרנטיבה. במשך אלפיים שנות גלות כל מלך או פריץ יכול היה להחליט בוקר אחד לגרש, לשדוד או להמיר את דתם של יהודי ממלכתו, והם היו פשוט חסרי אונים כנגדו. היינו נתונים למרמס ולהשפלה נוראית כשאנחנו חלשים ותלושים מארצנו. השיא היה לפני כשבעים שנה כאשר מיליונים מבין אחינו הובלו כצאן לטבח והעולם האדיש עמד מנגד. זכרון השואה מחדד בתודעתנו את האלטרנטיבה לקיומה של מדינת ישראל. אנשים מתלוננים על כך שהיא איננה מושלמת עדיין? בסדר גמור, אך לפני כן זכרו להודות עליה בלי גבול כי היא טובה לאין ערוך מן האלטרנטיבה. ד' באייר, יום הזכרון לחללי מערכות ישראל מציין את המחיר הכבד אותו שילמנו למען הקמת המדינה. 22 אלף איש מסרו את נפשם על מזבח הקמתה. אך את המשפט המפורסם 'במותם ציוו לנו את החיים' יש להבין באופן עמוק: מחיר כה כבד מחייב אותנו להרבה מעבר לחיים סתמיים של קיום ולמדינה שתהיה 'יעוד אחת' מבין מאות אחרות. אם שולם מחיר כה כבד כדי שנחיה במדינה יהודית בארץ ישראל הרי שזה מחייב אותה להביא בשורה גדולה לכל העולם כ'אור לגויים', ומחייב אותנו באופן אישי לחיים גדולים ומשמעותיים הרבה יותר. מנקודת מבט כזו הרי שיום הזכרון אינו יום של חולשה ודיכאון אלא יום מלא הוד וגדולה שרק מרים את יום העצמאות למקום גבוה הרבה יותר.

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה באנציקלופדיה התלמודית

את זה תאכלו מפל אֶשֶׁר בְּמַיִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ סַנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמַיִם בַּיָּמִים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכְלוּ. (יא ט)

דגים

האם ניתן למצוא בטבע דג בעל קשקשים אבל בלי סנפיר? מדוע אסור לאכול דג עם בשר או עם חלב?

דגים. בעלי חיים, טמאים וטהורים, הגדלים במים.

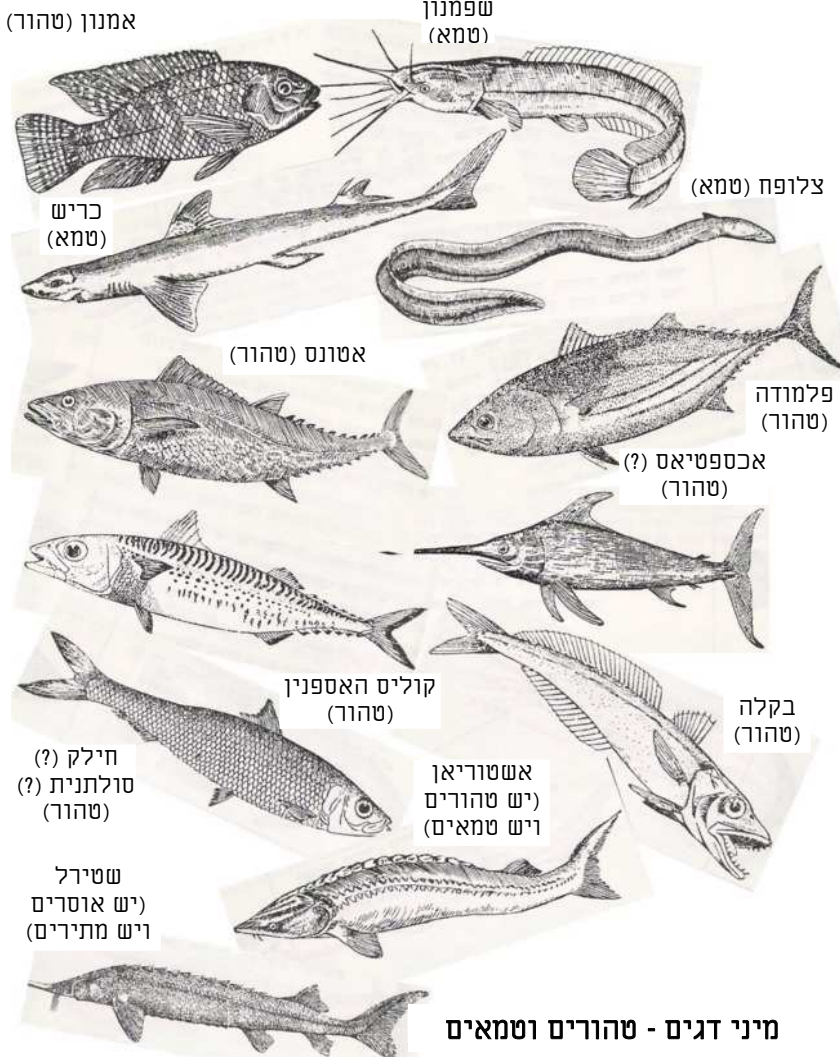
הפרקים: א. סוגיהם; ב. דגים טהורים; ג. דגים טמאים; ד. סימניהם; ה. סנפיר וקשקשת; ו. ראש ושדרה; ז. שאר סימנים; ח. קרביהם וביציהם; ט. בחתוכים ומעורבים; י. טהור במעי טמא, ולהפך; יא. בטומאה והכשר; יב. בחשש סכנה

שחיטתם. דגים אינם צריכים שחיטה (חולין כז ב וכתורות כא ב; רמב"ם שחיטה פ"א ה"ג; טור ושולחן ערוך יורה דעה יג א), אלא אסיפתם היא המתרת אותם, שנאמר: הֲצֵאן וּבָקֵר וְשַׁחַט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֵת כָּל דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא לָהֶם (במדבר יא כב) - ששייה הכתוב בדגים, ונאמר בהם "אסיפה", במקום שבצאן ובקר נאמר "שחיטה", לומר שדי להם באסיפה בלבד (חולין שם), ואסיפת דגים כשחיטת בקר וצאן (רמב"ם שם).

סנפיר וקשקשת. סנפיר הוא שהדג פורח בו (משנה חולין נט א; רמב"ם מאכלות אסורות פ"א הכ"ד), היינו ששט בו (תוספתא חולין פ"ג; רש"י שם סו א; טוש"ע פג א) על פני המים (רש"י שם). קשקשת הן הקליפות (אונקלוס ויקרא יא ט-י ורש"י ורמב"ן שם; טוש"ע שם) הקבועות בו (משנה שם; טוש"ע שם) ודבוקות בכל גופו (רמב"ם שם) ועגולות כגלדת הצפורן (רמב"ן על התורה שם). והן מלבושי הדג, שלבוש בהן (תוספתא שם; חולין סו ב), כמו שכתוב (שמואל א יז ה): וְשָׂרְיוֹן קִשְׁקָשִׁים הוּא לְבוּשׁ (חולין שם).

אף על פי שסנפיר וקשקשת אמרה תורה, ושניהם יחד הם סימני טהרה, מכל מקום אמרו חכמים (משנה נדה נא ב; רמב"ם פ"א הכ"ד; טוש"ע שם ג): כל שיש לו קשקשת, יש לו סנפיר; ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. וכתבו התוספות (חולין סו ב ד"ה כל) והקריית ספר

(מאכלות אסורות סוף פ"א) שכלל זה במסורת מאדם הראשון, שקרא שמות לכל בעלי חיים, או שהוא הלכה למשה לסיני. לפיכך, דג שיש לו קשקשת, אין אתה צריך לשאול אם היה לו סנפיר (תוספתא חולין פ"ג); שאם מצא חתיכת דג שיש לו קשקשת, אין צריך לחזור אחר סנפיר (חולין סו א ובתורת הבית הארוך בית ג שער א; מאירי חולין שם; טוש"ע שם), כי בידוע שיש לו (רשב"א ומאירי שם). אבל דג שלם אי אפשר לעולם במציאות שיהיה בקשקשת בלא סנפיר (ט"ז ס"ק ג; פרי"ח ס"ק ד; פמ"ג במשבצות ס"ק ב). ולפיכך, אם מצאנו דג שלם בקשקשת בלא סנפיר, אנו אומרים שבדאי היו לו סנפירים ונשרו בשעה שעלה מן הים (פרי"ח שם בענין הדג "שטינקיס מאריניסי"). אבל רבי יהונתן אייבשיץ כתב (כרתי ס"ק ב) שכלל זה נאמר על הרוב, שרובם אם יש להם קשקשת יש להם סנפיר; אבל יש מיעוט שהם בקשקשת בלא סנפיר, והם טמאים.

בחשש סכנה. דג שצלאו יחד עם בשר, אמר רב אשי שאסור לאכלו, לפי שקשה לריח ולדבר אחר (פסחים עו ב), היינו לצרעת (רש"י). וכן פסקו ראשונים להלכה, שדג שצלאו או בשלו עם בשר, אסור מפני סכנה (סמ"ק ס"י ר"ג בשם יש אומרים בצלאו; הגהות מרדכי חולין ס"י שג בבישלו; ט"ז יו"ד ס"י קטז ס"ק ב), בין עם בשר בהמה בין עם בשר עוף (שו"ת שבות יעקב ח"ב ס"י קד והביאו בפתחי תשובה יו"ד שם ס"ק ב). וחתיכת בשר שנפלה לסיר שיש בו דגים, או להיפך - צריכה ששים לבטלה; אבל הביטול מועיל (איסור והיתר כלל כג דין ז; נקודת הכסף יורה דעה שם), כי כשנתבטל הטעם שוב אין סכנה בדבר (נקוה"כ שם). ודעת הדרכי משה (שם) והט"ז (ס"ק ב) שאף ששים אינו מועיל, שדבר של סכנה אינו בטל. נצלו יחד בתנור אחד, ולא נגעו זה בזה - נחלקו בדבר: הסמ"ק (ס"י ר"ג), הבאר שבע (בשו"ת ס"י לה) והאיסור והיתר (כלל לט) אוסרים משום הריח

שנקלט; והרש"ל (ב"מ של שלמה חולין פ"ז סי' טו) מתיר, שאין סכנה אלא בממשו, כשנתבשלו יחד, ולא בריח. והרמ"א (בשו"ע יו"ד קטז ב) אוסר לכתחילה לצלות דג עם בשר משום הריח, ומתיר בדיעבד.

בבליעה שעל ידי כלים אין אוסרים מבשר לדגים (איסור והיתר שם). ויש שמייחדים לדגים כלים לבד (טור יו"ד שם בשם יש מחמירים, וכן סיים באו"ה שם שלכתחילה יזהר), ולא נהגו כן (עי' שו"ת חוט השני סי' סז).

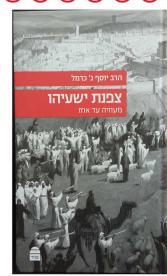
צריך להזהר שלא לאכול בשר ודג יחד, מפני שקשה לצרעת (טושי"ע יו"ד קטז ב). שאם כשנצלו ביחד אסור, כל שכן כשמתערבים בגוף על ידי אכילתם יחד (פרישה שם). ואפילו כשאוכלם זה אחר זה - יש סוברים שצריך לרחוץ הידים ביניהם, ולאכול פת שרויה בין כדי לרחוץ פיו (טור שם בשם הרא"ש ובאו"ה קעג בשמו; כלבו סי' עג בשם מהר"ם; שו"ע יו"ד שם ג). אבל ההגהות מרדכי (חולין שם) והרמ"א (שם) כתבו שאין לחוש מלאכלם זה אחר זה, שאין סכנה אלא כשמבשלים יחד ואוכלים. ונוהגים שלא לרחוץ הפה והידיים, אלא שיש לאכול ולשתות איזה דבר ביניהם, והוא כקינוח והדחה (סמ"ק שם בהגהות מהרא"י; דרכי משה שם בשם הגהות שערי דורא; רמ"א שם).

הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"ט הכ"ג) השמיט לגמרי איסור דג שצלאו עם בשר, וכתב רק שדגים שנצלו עם בשר אסור לאכלם עם חלב. ונסתפקו בדעתו, אם סובר שבר"ח אין סכנה (עי' יש"ש שם), או שסובר שאין סכנה אלא בזמן התלמוד ובבבל (באר שבע שם). וכך כתב המגן אברהם (סי' קעג ס"ק א) שבזמן הזה אין סכנה, ואפשר שנתנה הטבע. וכיוצא בזה כתב החתם סופר (יו"ד סי' קא) והוסיף, שאפשר שלא אמרו כן אלא על דג אחד מסויים שאינו מצוי בינינו. ומכל מקום כתב, שמנהג אבותינו תורה ויש להיזהר. כתב הבית יוסף (יו"ד סי' פז) שאין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה. והוסיף המגן אברהם (רי"ש סי' קעג) שמשום כך יש נוהגים ליטול הידים בין גבינה לדגים. אבל כתב הדרכי משה (שם): לא ראיתי מימי נזהרים בזה; וכתב, שנתערב לרב בשר בחלב. וכך כתב הש"ך (שם ס"ק ה) והמגן אברהם שם שטעות סופר הוא (ועי' כנסת הגדולה שם שרצה ליישב ופתחי תשובה שם ס"ק א ודרכי תשובה ס"ק מג).

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפיה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטוריה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

תשובה יג

(מתוך ח"ט)

Padua, Italy

פדובה, איטליה
אלול תשע"ב

עירוב בפדובה, איטליה

השאלה

בתור רב העיר אני מעוניין לעשות עירוב לאזור הגטו היהודי בעירי. רוב הגטו מוקף בבתים היוצרים מחיצות. ואני מעוניין להסתמך על חוטי החשמל כדי ליצור צורת הפתח במקום שאפשר. אודה לכם על הדרכתכם בנושא. מצורפות תמונות להמחשת המציאות.

התשובה

התשובה מתייחסת לעירוב של הרובע היהודי בפדובה על פי התמונות שנשלחו. העירוב של הרובע היהודי נעשה על ידי שורות הבתים המקיפות את הרובע היהודי ומוגדרות כמחיצות שלו, ועל ידי יצירת "צורות הפתח" בכניסות אליו.

כדי ליצור צורת הפתח¹ ולהשתמש בחוטי החשמל² לעירוב יש להעמיד משני צידי הרחוב עמודים (לחיים, בלשון ההלכה) בגובה של עשרה טפחים (1 מטר). העמודים צריכים להיות מונחים על הקרקע, או במרחק של פחות משלושה טפחים (24 ס"מ³) מהקרקע⁴. יש להקפיד שהעמודים יהיו בדיוק מתחת לחוטי החשמל, ולכן העמודים צריכים להיות ברוחב של יותר מעוביו של חוט החשמל⁵. כמו כן יש להקפיד שהעמודים יהיו חזקים שיוכלו לשאת עליהם דלת⁶. יש להקפיד שלא יהיה דבר שמפסיק בין העמודים לחוטי החשמל, כגון ענפים או מרפסות שיוצאות מן הקיר⁷. לכן מומלץ להשתמש בפסים ממתכת בגובה מטר או יותר וברוחב 20 ס"מ או יותר בעובי כלשהו, ולהעמידם בדיוק מתחת לחוטי החשמל, באופן שיבלטו משני צדי החוטים. הפסים יבלטו מעט מהקיר ויחברו בחזקה אל הקיר על ידי ברגים וכדומה⁸.

מלבד תיקון המחיצה יש להקפיד על שני עניינים נוספים כדי לתקן את העירוב ולעשותם לפני השבת הראשונה שמשתמשים בעירוב:
א. תחילה⁹ יש לשכור רשות מראש העיר או ממפקד המשטרה¹⁰.
ב. יש לעשות עירוב החצרות בחבילת מצות או קרקרים, כדי שהעירוב יישאר ראוי לאכילה לאורך זמן ויהיה אפשר להסתמך עליו בשבתות הבאות. נהוג לחדש את עירוב חצרות אחת לשנה בערב פסח בחבילת מצות.

זוה נוסח עירוב החצרות:

לוקח חבילת מצות ומזכה אותה לאחר על מנת שיזכה לכל השובתים בעירוב. וכך הוא אומר למזכה: "זכה בעירוב זה לאחינו בני ישראל הדרים פה עמנו ושיבואו לדור בעיר הזאת, שישמכו עליו לטלטל על ידו מרשות לרשות בשבת ויום טוב הבאים"¹¹. ומברך "ברוך אתה ה' א-לוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצות עירוב" ואומר אחר כך: "בדין ערובא יהא שרא לנא לטלטולי ולאפוקי ולעיוולי מן הבתים לחצר ומן החצר לבתים ומבית לבית לכל הבתים שבחצרי".

¹ צורת הפתח מורכבת משני עמודים משני הצדדים וקורה על גביהם (עירובין יא ע"ב; שולחן ערוך או"ח שסב, יא). אפשר להשתמש בחוטי החשמל כקורה שעל גבי העמודים. צריך רק להוסיף את העמודים.
² כבר פשט המנהג להשתמש בחוטי חשמל עבור העירוב. ראה בספר הלכות עירובין של הרב לנגה (פרק רביעי סעיפים ו-ז ובהערות שם) סיכום הדיון על כך.
³ כיוון שמידת הטפח היא 8-10 ס"מ ואין קושי ליצור לחי בגובה כזה, נקטנו לשם הזהירות לחומרה.
⁴ בשולחן ערוך (או"ח שמה, ב) פסק שגובה המחיצה צריך להיות עשרה טפחים. לכן גם גובה העמוד המשמש לצורת הפתח צריך להיות עשרה טפחים. העמוד יכול להיות עד מרחק שלושה טפחים מהקרקע מדיו לבד.
⁵ כך פסק בשולחן ערוך (או"ח שסג, יא): "מהו צורת פתח? קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן, אפילו אינו נוגע בהן אלא שיש ביניהם כמה אמות, ובלבד שיהא גובה הקנים שמכאן ומכאן י" טפחים ויהיו מכוונים כנגד קנה העליון. ואם חיבר הקנה העליון לשני הקנים, או לאחד מהן מן הצד, לא מהני".
⁶ בשולחן ערוך שם: "וצריך שיהיו הקנים שבצדדים חזקים לקבל דלת כל שהוא, אפילו של קש או של קנים. אבל קנה שעל גבן סגי בכל שהוא, ואפילו גמי מהני".
⁷ כתב הט"ז (או"ח סי' שסג ס"ק יט, ואת דבריו הביא באליה רבה שסג, מז) שיש לפסול צורת הפתח כזו כי "אין עושים צורת הפתח בענין זה". ואף על פי שהתוספת שבת (סי' שסג ס"ק סד) הקשה עליו, כמה אחרונים (ראה פרי מגדים משבצות זהב סי' שסג ס"ק יט, שו"ת ברית אברהם אורח חיים סי' טז אות ד, החזון איש עירובין סי' עא ס"ק יג) כתבו ליישב דבריו. וכן המשנה ברורה (שם ס"ק קיב) פסק כדעת הט"ז. ועוד כתב החזון איש (שם) שאם מדובר בחציצה שאינה קבועה, אין זה מעכב.
⁸ כפי שנתבאר בהערה 6.
⁹ ראה ביאור הלכה (סי' שפב ד"ה צריך) שלכתחילה יש לשכור רשות לפני עשיית עירוב חצרות.
¹⁰ עיינו שו"ת במראה הבזק (חלק ז סי' מא) שם נתבארו הפרטים ההלכתיים הנצרכים לדיון זה.
¹¹ אפשר לומר נוסח זה למזכה בכל לשון שהוא מבין.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

מתפללים לרפואתם השלימה של:

מרגלית בת מרים רועי משה אלחנן בן ג'ינה דב'רה שירה מרים בת רעיה
עמנואל בן רחל תמר יהושפט יחזקאל בן מילכה

בתוך שאר חולי עם ישראל